

Od slova do knjige

Snježana Nećak, odgajateljica
Dječji vrtić 'Latica'
Centar za predškolski odgoj, Osijek

Što utječe na razvoj čitateljskih vještina, na motivaciju za čitanjem? Kada zainteresirati dijete za čitanje? Je li bolje čitati ili pričati djetetu? Kako od najranije dobi razviti osjetljivost za govor, bogatiti dječji rječnik i omogućiti razumijevanje poruke? Na ova pitanja, na temelju vlastitog iskustva, odgovara odgajateljica Snježana Nećak.

Svaki put kad sam pisala poruku u kutić za roditelje, na leđima sam osjećala znatiželjne poglede djece. Bilo je i pitanja: *Što ti to pišeš, teta?* Nestrpljivost djece koja bi preko moga ramena počela sricati slovo po slovo kako bi odgonetnula poruku, izazvalo bi prepirku oko toga koje je to slovo. Moje misli su bile ometene i poruka je bila pogrešno napisana. Upozoravala sam ih da moraju biti strpljivi, da ću im poruku pročitati kad bude napisana. Radoznalost djece bila je jača – vrijeme je bilo da počnemo prepoznavati slova i otkrijemo kakva je njihova moć kad ih pronađemo, prepoznamo, pročitamo i napišemo.

Poruke u kutiću za roditelje počela sam pisati velikim tiskanim slovima kako bi ih djeca lakše pročitala. Izradili smo poštanski sandučić od kartonske kutije i stavili ga u kutić za roditelje. Roditelji i djeca su mogli svoje poruke, ideje, misli i doživljaje bilježiti na papir u obliku crteža, riječi i rečenica. Svaki dan smo pregledavali poruke s vlastoručnim potpisima djece.

Prva poruka bila je napisana prvim slovima dječaka Marka (6 god.), koji je obavijestio prijatelja da će u vrtić donijeti svoje igračke. Svaki dan stizale su različite poruke, ali jedna velika nije

stala u sandučić. Bio je to dječji časopis koji je izradila djevojčica Marija (6 god.) sa svojom sestrom. *Pa i mi primamo novine u sandučić*, rekla je Marija. Dječji časopis je bio ispunjen križaljka-ma i pričama sa slikama. Oduševljeno smo ga listali i odlučili da ćemo zajedno s roditeljima izraditi svoju prvu knjigu.

Knjige koje sami uređujemo trebaju omogućiti djeci i roditeljima razmjenu ideja o svijetu u kojem dijete odrasta. Mogu biti različitog formata, a broj stranica nije ograničen. Temu i sadržaj knjige djeca i roditelji odabrat će sami, kao i ilustracije, fotografije ili crteže. Naslovnu stranicu i uvez knjige osmislićemo s djetetom. Formirali smo centar početnog čitanja i pisanja u kojem smo police popunili vježbenicama za grafomotoriku, prvim abecedama, najdražim slikovnicama, poznatim bajkama braće Grimm... U centar smo dopremili stolove na kojima su mogli pisati, crtati olovkama, flomasterima, drvenim bojama. Ormarić smo ispunili edukativnim DVD-ovima s dječjim bajkama, emisijama o tornadu, o dinosaurima. Od roditelja smo na poklon dobili televizor i player kako bismo ove poučne filmove mogli i pogledati. Prisustvovala sam i na nekoliko

radionica u kojima su se prenosila iskustva o početnom čitanju i pisanju. Radionica 'Ples pisanja' poučila me da možemo učiti pisati na različitim podlogama, uz glazbu, kretanjem cijelog tijela. Na stručnom skupu 'Zagrljaj vrtića i škole' na kojem je održana radionica 'Gdje počinje put početnog čitanja i pisanja', iskustvo izlagača pokazalo je da ovaj proces počinje pri prvom susretu s pisanom riječi. Prije nego dijete nauči što su slova, pisanje i čitanje, drži olovku u ruci i vuče različite linije, bilježi svoje poruke različitim oblicima grafičke prezentacije. Uz materijale koji potiču razvoj početnog čitanja i pisanja, zajedno s djecom iz starije skupine 'Ruža', počela sam tragati za aktivnostima koje će dodatno potaknuti dječju pismenost i komunikaciju. Slijedeće aktivnosti su se pokazale poticajnim:

Košara sa slovima

Od velikog kartona veličine jednog metra izrezati košaru. Skalpelom vodoravno napraviti proreze veličine deset centimetara. Košaru zalijepiti na zid ili veliku drvenu ploču. Izrezati slova od tvrdog kartona. Slova slagati u proreze košare: slažemo abecedu, slažemo riječi, rastavljamo riječ na slogove.

Banka riječi

Iz starih novina izrezati riječi napisane velikim tiskanim slovima. Riječi nalijepiti na tvrdi karton (svaku riječ posebno). Zadatak je pravilno pročitati riječ, objasniti značenje riječi, nacrtati značenje pojma na papir.

Tiskara slova

Od spužve izrezati sva slova abecede. Pripremiti plitke posude napunjene temperama osnovnih boja. Umočiti slova u temperu, a zatim ih otiskivati na papir – tiskati ista slova, riječi, slovima dodavati ruke, noge, igrati se slovima iste boje...

Mali telegraf

Potrebni su nam: stara tipkovnica i kompjuterski ekran, selotejp, slova od kartona (valovitog ili u boji). Na tipkovnici utipkati slovo, isto slovo pronaći među slovima od kartona i nalijepiti na ekran. Igra dvoje djece - jedno na tipkovnici, a drugo pronalazi slovo.

Reljefna slika

Izrezati kartone veličine deset centimetara, pripremiti različite vrste sjemenki (suncokret, kukuruz, bundevine sjemenke, zrnje pšenice), sitne kamenčiće... Opipom prepoznati slova. Složiti riječ i taktinim putem pokušati odgonetnuti što piše ili prepoznati svako slovo zasebno.

Živa slova

Dugački komad žice izrezati na dvadeset komada. Svaki komad žice mora biti oko trideset centimetara dugačak i savitljiv. Može se koristiti cvjećarska žica ili gumeni uvijači za kosu. Slova oblikovati savijajući žicu. Jedna žica se može svaki put pretvoriti u drugo slovo. Igrati može više djece koja savijaju zadano slovo, savijana slova slažu u riječ ili više žica savijaju u veliko slovo.

Televizijska vijest

Od velike kartonske kutije izraditi televizor. Umjesto ekrana izrezati veliku rupu u sredini kutije. Od spužve ili čepova od pluta izraditi tipke za uključivanje i isključivanje televizora, kao i za pojačavanje i smanjivanje tona (ili izraditi daljinski upravljač, ili koristiti stari

daljinski upravljač). Djeca ili odgajatelji mogu neku važnu vijest, doživljaj ili priču 'prenositi' preko ovog medija. Djeca imaju mogućnost u dogovoru s drugom djecom isključiti, uključiti TV, smanjiti ili pojačati ton...

Priče na tuljcima

Potrebna su dva tuljca od rola papira i dugački papir tiskarskog stroja. Djeca crtaju priče dio po dio i onda pričaju 'pokazujući' priče na 'televizoru'.

Svladali smo abecedu, naučili slova, sastavili prve riječi, proširili svoj rječnik novim pojmovima i napisali svoje prve knjige. Knjige koje su djeca stvarala sa svojim roditeljima bile su odraz njihove mašte, ideja i poruka. Roditelji su nam ih s dozom nesigurnosti donosili: *Ne znam da li je to dobro? Je li tako trebalo izgledati? O čemu smo trebali pisati? Jesmo li pogodili temu? Baš takva je trebala biti, takvu smo željeli* – odgovarale smo.

Svaki mali autor ponosno je predstavljao svoju knjigu. Svi smo u tišini širom otvorenih očiju gledali šarene stranice, koje su autori, svaki na svoj jedinstven način, interpretirali. Neki su čitali svoju priču od početka do kraja, a Tin (6 god.) je od uzbuđenja zaboravio neka slova. *Ali znam sve što sam napisao, ništa se ne brinite, ispričat ću vam po slikama*. Knjige smo spremili u našu knjižnicu pružajući mogućnost drugim skupinama i roditeljima da ih pregledaju. Kroz različite aktivnosti koje smo osmislili u suradnji s djecom i roditeljima, stvorili smo interes kod djece za komunikaciju, čitanje i pisanje. Djeca su se igrala slovima, riječima, glasovima i tijekom igre otkrivala smisao čitanja unaprijedivši zainteresiranost za druženje s knjigom.

istražujemo i stvaramo